І чужому научайтеся,
Й свого не цурайтеся...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 173. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 13-го ВЕРЕСНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 13, 1961 No. 173. VOL. LXVIII.

255,000 АВТОМОБІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ ВИЙШЛИ НА СТРАЙК

ПЕРЕГОВОРИ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ; СТРАЙК СПРИЧИНЕНИЙ НЕПОРОЗУМІННЯМ МІЖ МІСЦЕВИМИ ВІДДІЛАМИ АВТОМОБІЛЬНОЇ СПІЛКИ І ДИРЕКТОРАМИ ФАБРИК ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС

Дітройт. — 11-го вересня почався страйк 255.000 автомобільних робітників, які покинули працю в 92-ох фабриках фірми Дженерал Моторс. Ця корпорація має 129 фабрик, але внаслідок страйку в 92-ох фабриках треба було майже всюди обмежити або й зовсім припинити працю, і таким чином спізниться продукція авт марки 1962. Застрайкування 255.000 робітників на всіх 310.000 — спаралізувало цілу систему праці цієї найбільшої автомобільної корпорації. Цей страйк має дещо дивні причини. Минулого тижня провід спілки Автомобільних Робітників підписав був загальну тимчасову умову про працю, згідно з якою робітники дістали збільшену заробітню платню та збільшені інші бонуси, що разом виносило збільшення заробітньої платні по 12 центів від години праці. Пересічна платня робітника в цій фірмі виносить по $2.84 за годину праці. Окремі Відділи Об'єднаних Автомобільних Робітників мали позаключувати додаткові умови, які регулювали б умови праці в окремих фабриках. Головним чином робітники домагаються більше вільного часу на відпочинок між годинами праці. В численних фабриках не дійшло до порозуміння між директорами фабрик і проводом Відділів АР, і тому почався страйк, який, як сподіваються представники обидвох сторін повинен закінчитися до середи 13-го вересня, коли має відбутись робітнича конференція, в якій беруть участь 280 делеґатів від усіх Відділів. Ці делеґати мають затвердити тимчасову головну умову, яку заключено ще минулого тижня і за яку хвалив робітників і працедавців президент Кеннеді. Голова спілки Автомобільних Робітників Волтер П. Рутер заявив, що цей новий договір про працю є корисний для робітників, а страйк є викликаний тим, що робітники домагаються поліпшення умовин праці. Головно робітники домагаються допомоги щодо часу тоді, коли вони мусять залишити працю для конечної потреби. Досі вже 35 відділів заключили договір про умови праці. Секретар праці Артур Дж. Голберґ висловив надію, що до середи страйк закінчиться, і можна буде продовжувати працю, корисну і для робітників і для корпорації.

АВТОМОБІЛЬНІ РОБІТНИКИ СТРАЙКУЮТЬ

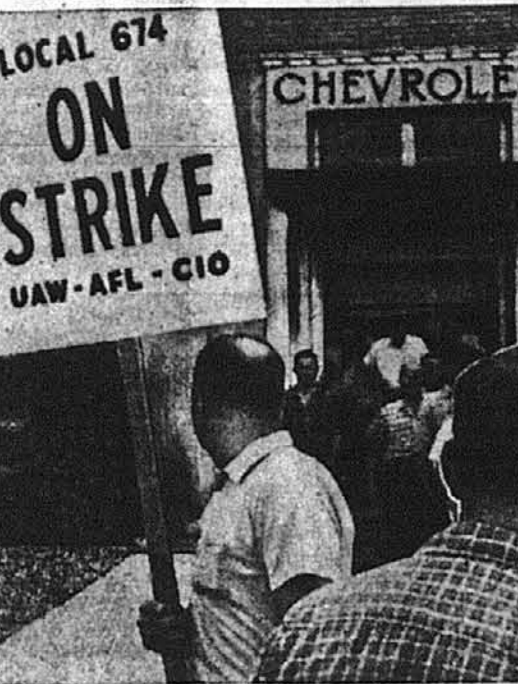

Члени 674-го Відділу Спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників пікетують автомобільну фабрику Дженерал Моторс в Норвуд в Огайо. Ця фабрика продукує авта марки Шевролет.

КЕННЕДІ КОНФЕРУЄ З ДВОМА НЕВТРАЛЬНИМИ ПРЕЗИДЕНТАМИ

У ЧЕТВЕР ПОЧНЕТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ 4-ОХ ЗАХІДНИХ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Вашингтон. — У вівторок і середу 12 і 13 ц. м. президент Кеннеді з своїми найближчими співробітниками переводить наради з президентами Індонезії Сукарном і муринської республіки Малі Модібо Кейтою, які приїхали сюди, як спеціяльні делеґати недавньої Београдської конференції 25-х невтральних країн. Президент виїхав їм назустріч на летовище та прийнято їх з великими парадами, але — як зазначує преса — ця назверхня формальна сторінка не гармонізуватиме з змістом отих розмов у Білому Домі. Ці обидва невтральні лідери, що неоднократно підтримують СССР в його закордонній політиці, виступали на Београдській конференції як прихильники визнання Східньої Німеччини і куплення цією концесією Совєтам миру, і вони напевне говоритимуть в цьому дусі у Вашингтоні. Президент Кеннеді з свого боку вияснить їм американське становище в справі Німеччини й Берліну. Предметом нарад напевне будуть також совєтські штучні атомові вибухи. Београдська конференція не спромоглась навіть на засудження Совєтського Союзу за той його односторонній акт. Конференція з двома чужинецькими президентами передбачена на вівторок і середу, а в четвер почнеться триденна конференція міністрів закордонних справ ЗДА, Аглії, Франції і Західньої Німеччини, які прибудуть до ЗДА у зв'язку з сесією Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка почнеться в найближчий вівторок 19 ц.м. Наради Діна Раска, лорда Гюма, Моріса Кув де Мурвіля і Гайнріха фон Брентано будуть стосуватись не тільки Берліну, але й різних справ денного порядку Об'єднаних Націй.

СССР ЗНОВУ ПОГРОЖУЄ ВІДПЛАТОЮ ЗА „ПРОВОКАЦІЇ" В ЗАХ. БЕРЛІНІ

Берлін. — Совєтський амбасадор в Східній Німеччині, Міхаіл Первухін, переслав амбасадорам ЗДА, Англії і Франції у Західній Німеччині паралельні ноти, формально у відповіді на їх ноти з 26 серпня ц. р., що протестували проти обмеження свободи рухів чужинців в їх подорожах до Східнього Берліну і Східньої Німеччини, а фактично задля підкреслення принципового становища Совєтів у відношенні до Східньої Німеччини. Первухін облудно скидає всяку відповідальність за всі розпорядки, що стосуються наземної чи летунської комунікації до Східнього Берліну і Східньої Німеччини, з совєтських властей та зв'язує її виключно з „суверенними" рішеннями і правами т. зв. Німецької Демократичної Республіки. Ця нова совєтська нота підкреслює, що всі чужинецькі громадяни, які хочуть ввійти на терен Східнього Берліну чи Східньої Німеччини, мусять мати відповідний дозвіл від східньо - німецьких властей. Совєтська нота відкидає західній закид, що останні східньо - німецькі розпорядки перечать чотиридержавному статусові Берліну та заявляє, що „тепер окупаційне правління існує тільки в Західньому Берліні, як залишок, прожертий ґанґреною". Водночас з свого боку ця нова совєтська нота, продиктована, очевидно, з Москви, закидає західнім державам „провакаційні" дії на терені Західнього Берліну. До таких „провокацій" совєтський амбасадор зараховує „демонстраційний" перемарш почерез східньо - німецьку територію, що оточує Західній Берлін, військових підкріплень для західньо - берлінського ґарнізону та поставлення стійок на кордоні Західнього і Східнього Берліну. Ці „провокаційні" дії — кажеться у тій ноті — погіршують міжнародню атмосферу і „підбадьорують фашистські та реваншистські елементи в Західньому Берліні до нових провокацій". Совєтська нота закликає американського амбасадора Волтера Довлінґа в Бонні, щоб він „поклав край" тим ніби-то провокаційним діям та погрожує „надзвичайно поважними наслідками таких провокацій". Газети пригадують, що за новим комуністичним розпорядженням всі чужинці, включно з військовиками ЗДА, Англії і Франції, можуть переходити з Західнього Берліну до Східнього виключно лише через один пункт, а то через рогачку на Фрідріхштрассе і Ціммерштрассе. Два інші прикордонні контрольні пункти існують на так наземній міській залізниці - елевейторі та в підземці, але обидва ці комунікаційні шляхи від половини серпня ц. р. майже опустіли.

Айзенгавер заявляє, що він не плянував інвазії проти Куби

Ґеттисбурґ, Па. — 11-го вересня колишній президент Д. Д. Айзенгавер прийняв на своїй фармі 38 нових республіканських конґресменів, які під його проводом оглядали також славне Ґеттисбурське побойовище. При цій нагоді колишній президент заперечив твердження про те, що кубинську інвазію плянували в Білому Домі ще під час урядування Айзенгавера. Айзенгавер сказав, що його уряд підтримував кубинських втікачів-патріотів, які хотіли вернутися на Кубу, і тому американський уряд почав був їх вишколювати. Але твердить Айзенгавер, його уряд не плянував інвазії, бо тоді ще навіть не було відповідного кубинського проводу. Давніше і демократи і республіканці твердили, що і уряд Айзенгавера плянував інвазію проти Кастра. Після заяви Айзенгавера добре поінформована особа з Білого Дому сказала: „Мені прикро, але мушу сказати, що генерал Айзенгавер помиляється. Я не тільки знаю про те, що були пляни інвазії, коли Айзенгавер був при владі, але я можу довести це відповідними документами". Айзенгавер заявив, що він, головний командант збройних сил союзників, не вирішував справу поділу Берліну в 1945 році. Це робили політики, а військовики виконували те, що їм політичні провідники наказували. Айзенгавер заявив, що він особисто був проти тодішніх плянів поділу Німеччини, але політики вирішили інакше.

Гураґан Карла спричинив матеріяльні втрати на сотки мільйонів

Корпус Крісті, Тексас. — 11-го вересня наймогутніший з цьому сторіччі гураґан Карла бушував в стейтах Тексас та Луїзіяні. Матеріяльні втрати виносять сотки мільйонів долярів. Самі втрати на полі, де гураґан понищив бавовну і ряж, сягають до 100 мільйонів долярів. На щастя втрат в людях не було, бо півмільйона осіб втекли із загрожених місцевостей над берегом. Гураґан валив доми, портове влаштування, затоплював човни в портах, нищив шляхи і водопроводи та електричні проводи. Вночі з понеділка на вівторок гураґан перейшов в глиб стейту Тексас. Його сила дещо зменшилася, але швидкість вітру виносить ще коло 100 миль на годину. Перед полуднем в понеділок 11-го вересня гураґан вдарив із цілою силою по районі міста Корпус Крісті, віючи із швидкістю 173 милі на годину. Хвилі моря 25 стіп заввишки, вдаряли об береги і заливали та валили будинки та промислові влаштування. Деякі міста не мали питної води вже в понеділок перед полуднем. Червоний Хрест обраховує, що коло 500 тисяч осіб залишили свої загрожені доми і перейшли до вище положених районів. Червоний Хрест збудував коло 500 шатер для втікачів, які, крім того замешкали в шкільних будинках, деякі навіть в церквах та в церковних залях. В місті Ґюстоні знайшли приміщення 100.000 втікачів. Ситуація погіршала ще й тому, що з гураґаном звичайно падає зливний дощ. Це унеможливлює рятункову акцію. Згідно із звідомленням Американського Червоного Хреста 95% надбережних місцевостей в Тексасі евакуйовано. Втекло населення з таких міст Порт Артур, Тексас Ситі, Аранзас Песс, Пелешіес, Рокпорт, Метаґорда, Порт Акрес і Ля Порте. Людям докучали ще гадюки та вужі, які втікали перед водою та шукали сховищ в сухих місцях. В місті Галвестані гадюка вкусила чоловіка, влізши до його авта. Один поліцист застрелив 50 гадюк.

Польща проголошує частинну мобілізацію

Варшава. — Владислав Ґомулка проголосив на великому публічному вічі в минулу неділю у Варшаві, що Польща разом з іншими країнами так званого Варшавського пакту „підвищує збройну готовість польської армії". Варшавське віче відбулось у зв'язку з щорічним, традиційним у Польщі „святом дожинок", себто на закінчення жнив. Заява Ґомулки прийшла безпосередньо після дводенних тайних нарад міністрів оборони і шефів генеральних штабів всіх комуністичних держав, зібраних у Варшаві. Ґомулка — йдучи по лінії манії комуністів засекречування всіх дійсних і здогадних військових справ — не сказав нічого конкретного про нові військові заходи в Польщі, але звернув увагу, що „бачите тепер на вулицях багато військовиків і будете бачити їх ще більше". Він пояснив це хрущовським аргументом про „підготовлювання війни західніми імперіялістами". Водночас він гостро картав тих поляків, чи радше польські господині, які „створюють воєнну психозу", скуповуючи харчі. Ґомулка назвав тільки цукор і сіль, що їх викуповують польські господині, роблячи хатні запаси, але тривожна міжнародна ситуація й брак довір'я до комуністичної господарки кажуть полякам робити масово харчові хатні запаси. Ґомулка заповів, що не є виключена можливість — заведення назад харчових карток.

Зросли шанси виборчої перемоги Аденауера

Бонн. — Західні обсерватори в Західній Німеччині приходять до переконання, що в останніх днях значно зросли шанси перемоги 85-літнього канцлера Конрада Аденауера і його Християнсько - демократичної партії. Ті шанси впали були внаслідку помилки Аденауера, яку він зробив, не поїхавши негайно після східньо - німецького відрізання Східнього Берліну від Західнього в половині минулого місяця та внаслідку енергійної і активної акції західньо-берлінського посадника, соціяліста Віллі Брандта, якому загально приписано заслугу приїзду до Берліну американського віце - президента Линдона Джансона. Однак в останньому часі дещо вже забулись тамті події, зв'язані з Берліном, зате на перше місце знову вибилось загальне переконання, що Західня Німеччина завдячує правлінню Аденауера своє господарське „чудо" та опіку збоку західніх держав. Західньо - німецький міністер оборони Франц Йосиф Штравс, який є водночас лідером Християнсько-демократичної партії на Баварію і має опінію „сильного мужа" в уряді Аденауера, заявив під час одного свого виборчого зібрання, що Конрад Аденауер зречеться зараз після теперішньої гострої кризи за Берлін та що наступником Аденауера буде міністер народного господарства Людвіґ Ергард, а не він, Штравс. Зрештою, і самі німці і їх західні союзники хотіли б, щоб уже вибори були позаду. Вони відбудуться в найближчу неділю 17 цього місяця.

Діллон не вірить у те, що дефіцит спричинить інфляцію

Сан Франсіско. — Секретар скарбу Даґлес Діллон, промовляючи на зборах Коммонвелт Клюбу Каліфорнії, заявив, що дефіцит федерального бюджету в цьому фінансовому році не спричинить інфляції доляра, тому зле роблять ті, які спекулюють на дефіциті і сподіваються зисків з цього приводу. На думку Діллона федеральний дефіцит винесе в цьому році, який закінчиться 30-го червня 1962-го року, коло $6 більйонів. Це буде на $700 мільйонів менше як передбачувано в місяці липні цього року, коли передбачалося дефіцити в сумі $5,300,000,000. На думку Діллона в 1963-му році не є передбачений федеральний дефіцит. Діллон твердить, що більше число безробітних і поважна скількість невикористовуваних фабричних можливостей повинні бути запорукою того, що не буде інфляції Але уряд не має контролі над тим, чи зріст цін на товари і збільшення заробітньої платні не матимуть впливу на обезцінення доляра. Число безробітних повинно ступнево зменшуватися до 4.5 відсотка всіх робітних сил. Тепер число безробітних становить майже 7 відсотків зареєстрованих робітних сил. Запаси золота від лютого ц. р. збільшилися, уряд старається збільшити американський експорт.

Д-р Я. Падох, гол. секретар УНС, виїхав на університетський вишкіл керівників життєвого забезпечення

Лафайєт, Індіяна. — В днях від 10 до 15-го вересня тут на місцевому Пардю університеті в Інституті збуту життєвого забезпечення відбувається однотижневий курс для провідних працівників братських організацій життєвого забезпечення, в якому бере участь головний секретар Українського Народного Союзу, д-р Ярослав Падох. У програмі курсу, крім цілого ряду теоретичних предметів, є в першу чергу практичний вишкіл екзекутивних урядовців у підшукуванні, вишколі, нагляді і інспірації теренових організаторів і продавців забезпеченевих грамот братських забезпеченевих інституцій. Курс поділений на три стадії, перша з яких саме тепер відбувається впродовж тижня на університеті, друга стадія вестиметься опісля впродовж шести місяців кореспонденційним шляхом й опісля знову буде один тиждень викладів на університеті. Курс відбувається під проводом проф. Гола Л. Ната, директора Інституту, що влаштовує курс, і на ньому, крім ряду професорів, навчають видатні теоретичні і практичні знавці організаційно-забезпеченевого діла з-поміж екзекутивних урядовців та теренових організаторів великих забезпеченевих організацій. Пардю університет, на якому курс відбувається, належить до найдавніших і найбільших в Америці. Заснований в 1874 році, він має тепер 70 будинків, розміщених на 365 акрах землі. У зв'язку з виїздом гол. секретаря д-ра Я. Падоха на цей курс, гол. предсідник УНС Йосиф Лисогір, сам ґрадуант нюйоркського університету в бизнесовій адміністрації, заявив, що підвищення кваліфікацій працівників У. Н. Союзу, включно з його екзекутивними урядовцями, він уважає за одну з перших і головних передумов дальшого багатобічного росту і розвитку цієї організації та її щобільшої і видатнішої служби своїм членам та своєму народові і своїй країні. З тих міркувань УНСоюз відбуває також і курси своїх організаторів і секретарів Відділів.

Бразилійський міністер про незалежність своєї закордонної політики

Ріо де Жанейро. — Новий бразилійський міністер закордонних справ д-р Франсіско Сантіяґо Дантас заявив в пресовому інтерв'ю, що Бразилія не думає приєднуватись до невтрального бльоку держав. Д-р Сантас казав, що його країна в справі Кастрової Куби, комуністичного Китаю та інших держав комуністичного бльоку, вестиме „незалежну" політику. Але одночасно він заявив, що треба б поправити зв'язки Бразилії з державами, що належать до Організації Американських Держав. Д-р Дантас повідомив, що продовжуватимуться переговори про відновлення дипломатичних зв'язків із СССР, які то розмови почалися були ще за урядування президента Квадроса. На думку д-ра Дантаса треба в Об'єднаних Націях дискусії над тим, чи треба допустити до ОН комуністичний Китай. Бразилія вживе всіх заходів, щоб Кубу вдержати в рямках ОН. В політичних колах звертають увагу на те, що в засаді закордонна політика Бразилії за урядування Дантаса є така сама, як за Квадроса, але її тон дещо змінився.

ГУРАҐАН КАРЛА ЗНАЧИТЬ СВІЙ ШЛЯХ РУЇНАМИ

Вдираючися на суходіл, гураґан Карла спустошив прибережні міста в стейтах Тексас і Луїзіяна. Вгорі: повивертані телеграфічні стовпи. Внизу: пристань в місті Корпус Крісті, де Карла позривала з якорів і з припонів кораблі і човни, затоплюючи багато з них. Шкоди спричинені в Корпус Крісті обраховують на 15 мільйонів долярів.

У конфлікті між Францією і Тунісією настало відпруження

Туніс. — В гострому конфлікті між Францією і Тунісією за морсько - летунську базу в Бізерті настало помітне відпруження. В минулу неділю, негайно після відповідної заяви туніського президента Габіба Бурґіби, переведено в минулу неділю обмін полоненими: тунісці звернули 181 французького цивільного інтернованого й 30 військових схоплених в полон впродовж чотироденної битви, що почалась 19 липня ц. р. за Бізерту, а французи звернули 361 цивільного і 417 військовиків тунісців. Обмін полоненими відбувся під наглядом представника Міжнародного Червоного Хреста в маленькій місцевості Мензель на шляху між Тунісом і Бізертою, що є перерізаний туніською і французькою заставами, які є кордонними межами, встановленими у згаданих липневих боях. Туніський уряд погодився прихильно розглянути подання звільнених туніських французів на їх поворот до їхніх домів, при чому проте існує загальне переконання, що ті французькі поселенці вкедовзі самі перенесуться до Франції. Одинаково туніські, як французькі військові власті зустріли своїх поворотців-полонених з військовими почестями, а в Тунісії панує радість, що всі полонені й арештовані тунісці вернулись до дому.

Д-р Зиновій Лисько обраний на директора Українського Музичного Інституту

Ню Йорк. — В днях 9 і 10 вересня ц. р. відбувся в Ню Йорку в залі Літературно-Мистецького Клюбу 6-ий Загальний З'їзд учителів Українського Музичного Інституту. Після звідомлень про діяльність всіх шкіл УМІ переведено дискусію і прийнято новий статут УМІ. З уваги на поширення діяльности Інституту вирішено створити окремий пост управителя школи в Ню Йорку, щоб цим робом облегшити працю директора всіх шкіл УМІ. На пропозицію уступаючого директора УМІ Ігоря Соневицького З'їзд вибрав на директора УМІ на шкільний рік 1961/62 відомого музиколога і колишнього довголітнього професора Львівського Музичного Інституту д-ра Зиновія Лиська.

В АМЕРИЦІ

● **При кінці тижня** президент Кеннеді відзначив в Гаянніс Порті 8-річчя свого одружіння в колі своєї найближчої родини. Президент одружився 12-го вересня 1953-го року в Нюпорті, Ровд Айленд. Президент відзначав ці роковини два дні вчасніше, бо пані Кеннеді ціле літо перебуває з дітьми в Гаянніс Порті, а Президент в понеділок 11-го вересня вернувся до Вашингтону.

● **В 1959-му році в ЗДА** народилося 221,000 дітей від неодружених матерів. В дійсності те число перевищує 250,000, бо тільки 35 стейтів ведуть статистику матерів і батьків. В деяких районах не зазначується, чи дитина є законнонароджена, чи ні. Найбільше цих безбатченків є між матерями, що не мають ще 20-х років.

● **Директор Корпусу Миру** заявив, що не є можливо комуністам дістатися до цього Корпусу, бо Федеральне Бюро Інвестиґацій докладно перевіряє льояльність до ЗДА кожного добровольця. Добровольці мусять виповняти подрібні квестіонари і подавати численних поручителів.

● **На Кубі** 8-го вересня покарали смертною карою 5-ох в'язнів, які брали участь у висаді, що відбувся 17-го квітня ц. р. Їх розстріляли, а 9 інших в'язнів покарали тюрмою 30 років. В Гавані перебувають ще в'язні в числі понад 1,000 повстанців, і не є відомо, яка доля перед ними.

У СВІТІ

● **Нова велика летунська катастрофа** сталася в минулу неділю в Ірляндії, де американський чотиримоторовий пасажирський літак впав в ріку Шеннан буквально в кілька секунд після того, як піднявся з летовища в Шеннані. Це був американський літак, який летів з Дюссельдорфу до Ню Йорку і набрав подорозі в Ірляндії пальне. Згинули всі 83 особи, в тому числі четверо американців із залоги. Пасажирами були 65 німців і 8 австрійців, які летіли до ЗДА студіювати тутешнє сільське господарство, а також 2 швайцарці і два голляндці. Одинока дівчинка, яку знайдено ще живою, померла в три години пізніше. Літак занурився на 20 стіп в ріку при високій хвилі.

● **Заява французького президента де Голя** в минулому тижні про Альжир і Тунісію не сподобалась ані правим, ані лівим французьким колам. Уперше соціялісти гостро критикували де Голя, а соціялістичний „Ля Популер де Парі" закинув де Голеві, що він готов „виректись" Альжиру, себто вжив фрази, яку говорять завжди французькі націоналісти.

● **Папа Іван XXIII** виголосив в минулому тижні до великої групи паломників і туристів в соборі св. Петра промову на тему нинішньої ролі жінок у суспільному житті. Папа підкреслював вартість жінок в усіх тих ділянках праці, які вимагають „такту, делікатности й материнної інтуїції".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 6, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J

Українська вільна наука

Скликаний і зорганізований Науковим Товариством ім. Шевченка для вшанування пам'яті його патрона Тараса Шевченка Світовий Конгрес Української Вільної Науки завершився другою сесією, що відбулася в днях 9 й 10-го вересня ц. р. в Ню Йорку і охоплювала 58 доповідей з різних ділянок гуманістичних і точних наук. Перша сесія цього Конгресу — присвячена головно проблемам шевченкознавства — відбулася в днях 17 - 19 березня ц. р. і охоплювала 33 доповіді.

Обидві сесії проходили не тільки при численній участі українських науковців із ЗДА й Канади, але й при великому зацікавленні громадянства, яке заповнювало залі наукових засідань навіть під час вузько спеціяльних доповідей. Своїм рівнем і різнородністю своєї проблематики й тематики обидві сесії засвідчили, що когорта українських науковців у вільному світі є не тільки численною, але й що вона дотримує кроку в вимогах часу, охоплюючи засягом своїх зацікавлень і досліджень усі актуальні ділянки модерної науки.

Якщо йде про першу сесію цього Конгресу — Шевченківську — то вона багатством, різнородністю і свободою трактування набагато перевищила підсовєтські „шевченківські конференції", обмежені партійнорежимними директивами й настановами, і довела, що справді наукове шевченкознавство можливе тільки в умовах вільної думки і вільних наукових дослідів. Водночас із цим ця перша сесія в своїх резолюціях накреслила докладний і вичерпний плян завдань, що стоять і в найближчому майбутньому стоятимуть перед українським шевченкознавством.

Дуже позитивним виявом другої сесії Конгресу був факт, що українська наука в діяспорі, чи пак на еміґрації, не замкнулася у рамцях українознавства і гуманістичних дисциплін, але працює також активно в усіх ділянках точних наук, здобуваючи в них видатні осяги, важливі не тільки для української спільноти, але й для світової науки. Виголошені в математично - фізичній, хемічно - біологічній і медично - лікарській комісіях доповіді українських математиків, фізиків, біологів, хеміків і медиків доводять, що своїми зацікавленнями і дослідами вони охоплюють активно і з успіхом не тільки царини клясичної математики, фізики й хемії, але виступають з новими дослідженнями, а то й відкриттями в таких ділянках, як атомова енерґія, постання й розвиток органічного життя на землі та ін., дотримуючи в цьому кроку передовим науковцям світу.

Особливо важливим моментом обидвох сесій Конґресу було те, що в їх працях взяли участь українські науковці всіх ґенерацій — не тільки найстаршої і середущої, значить, тих наших поколінь, що вийшли на наукове поле ще до другої світової війни, але також і наймолодшої ґенерації, значить тих, що свої студії починали і закінчували або продовжують уже в післявоєнний час, займаючи сьогодні провідні не раз позиції в американських і канадійських університетах та дослідних інститутах. Цей факт вказує красномовно не тільки на безпосередній контакт між усіма українськими науковими ґенераціями, але й на живий зв'язок молодих українських науковців з українством і на їх відданість справі поширення доброї слави українського імени.

В цілому обидві сесії Світового Конґресу Української Вільної Науки довели перед світом і перед українською спільнотою на рідних землях і в діяспорі, поза Україною, що „розвиток української вільної науки — як це ствердив президент Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка в усьому світі проф. Р. Смаль - Стоцький, — йде по лінії свободолюбних ідеалів, засвідчених цілим життям і творчістю Тараса Шевченка".

З того погляду українські науковці у вільному світі з честю виконують своє завдання, що його покладає на них Україна і її майбутнє.

Воєнні вітри

„Воєнними вітрами" назвав нинішню ситуацію один із найповажніших сучасних державних мужів світу, індійський прем'єр Джавагарлал Неру, вийшовши з похмурим обличчям після двогодинної розмови з Хрущовим. Ситуація стає насправді щораз грізнішою. Ніби нічого нового не сталося, але вона розгортається логічно й послідовно по лінії війни, а не миру. Складаються на це такі моменти: передусім уперте становище Москви, яка вимагає, щоб Захід прийняв її диктат у справі стабілізації поділу Німеччини й ліквідації нинішнього західного статусу посідання в Берліні. Якщо навіть знайшлися би такі фанатичні пацифісти в ЗДА, Англії й Франції, які в ім'я миру пішли б на цю угодівську поступку большевикам, то після тих численних заяв західніх держав про їх рішуче негативне становище і рішення боронити збройно вільну комунікацію між Західнім Берліном і Заходом та після глибоко образливих для Англії, Франції і Італії заяв Хрущова, у яких називав він ці держави „закладниками" Совєтського Союзу, що зі страху перед атомовим знищенням не будуть воювати, — така угодівська поступка була б політичним самогубством. Тому західні держави здають собі з цього справу і так само, як Хрущов загнав себе у сліпий кут своїми ультимативними заявами, так само й для Заходу нема відступу.

Далі: хоч посилення збройно - підготовчих заходів різними країнами НАТО, зокрема Америкою, є позитивним проявом рішучости і доказом свідомости Америки, що небезпека збоку Москви реальна і грізна, ці приготування разом з мобілізаційними приготуваннями комуністичного бльоку держав Варшавського пакту безумовно загострили ситуацію. До згущення міжнародної атмосфери надзвичайно причинилось зірвання большевиками Женевської атомової конференції, що тривала майже три роки, та переведення ними нової серії ядрових вибухів з виразним визначенням цілі: випродукування „супербомби", стократ сильнішої за ту, яку скинено на Ґірошіму. Очевидно, що у відповідь на совєтські ядрові експерименти заповіджено й американські, а у відповідь на совєтські погрози „змести" з обличчя землі західні країни — пішло підвищування і прискорювання збройних заходів в усіх тих країнах. Таким чином почалася так звана ланцюгова реакція, і перегони у зброєнні опинились у заворожену колі.

Загрозливість воєнної ситуації полягає в тому, що не видно ніякої можливости відпруження атмосфери. Розмови про нові східньо - західні переговори є покищо пустим галасом, бо ані Кеннеді, ані Мекміллен, ані де Голь та Аденауер не поїдуть на конференцію, де вони мали б або скапітулювати перед Хрущовим, або обмежитись відкиненням ультиматуму Хрущова і ще раз заявити те, що вже стільки разів заявляли. Отож і та східньо - західня конференція в справах Німеччини й Берліну стоїть під великим знаком запиту. Можна грубо сумніватися, чи Андрей Громико натякне у зустрічі з західніми міністрами закордонних справ у Ню Йорку з нагоди відкриття нової сесії Об'єднаних Націй на такий відворот Хрущова, який єдино відкрив би можливості і самого відбуття конференції і її успіху.

Надзвичайно грізним „мементо" став мировий заклик Папи Івана XXIII з минулої неділі. Він звернув увагу, що вже двічі Апостольські Наслідники зверталися з подібними закликами - пересторогами до державних мужів: перед першою і перед другою світовими війнами. Обидва рази ті заклики були злегковажені, і людство переходило через пекло катастрофи, — за другим разом ще більшої, як за першим. Логічно виходило б, що „до трьох разів штука": покищо нема ніякої познаки, щоб величний заклик Папи знайшов у Хрущова більший послух, як його знайшли були папські заклики у Вільгельма II і Гітлера.

НОВИЙ ЗАКОН ПРО СОЦІЯЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У червні цього року Конґрес схвалив, а Президент підписав закон про деякі зміни в соціяльному забезпеченні. Цей закон почав діяти в серпні ц. р. і минулого тижня пенсіонери і пенсіонерки вже дістали перші чеки із збільшеними пенсіями. Головні зміни стосуються до зменшення числа років чоловіків, які тепер мають право на пенсію вже по закінченні 62-го року, і до збільшення пенсії вдовам.

Жінки у віці 62-ох років могли діставати старечі пенсії починаючи від 1956-го року, а чоловіків зрівняно з ними аж цього року. Однак, чоловіки, як і жінки, не мусять переходити на пенсію по закінченні 62-го року життя. Вони можуть ставати пенсіонерами, скінчивши 62-ий рік, але для цього повинні повідомити найближчий уряд соціяльного забезпечення.

Переходячи на пенсію у віці 62-ох років, чоловік сам себе „карає", бо діставатиме тільки чотири п'ятих пенсії, яку діставав би по закінченні 65-го року. Коли робітник заробляв на рік стільки, що його місячна пенсія становила б після 65-го року життя $100, то при переході на пенсію у віці 62 років він діставатиме тільки $80. Якщо його жінка також має 62 роки і хоче діставати пенсію на основі чоловікової праці, бо сама не працювала, то її пенсія становитиме $37.50 місячно.

Пенсіонер може збільшити собі пенсію, працюючи і заробляючи більше, як заробляв перед переходом на пенсію. Тоді при обрахунку нової пенсії він може дістати її у більшій висоті, залежно від того, на скільки більше від дозволеної норми він собі доробляв.

Особи, що мають 72 роки, можуть доробляти до пенсії необмежену суму. Чоловіки і жінки у віці нижчому від 72-ох років можуть доробляти по $1.200 річно без жадних обмежень. Із заробітків понад $1.200 уряд соціяльного забезпечення дещо стягає. Тож пенсіонери повинні добре поінформуватися, скільки вони можуть доробляти без обмежень.

Пенсії соціяльного забезпечення вагаються в таких межах: від $32, коли робітник переходить на пенсію у віці 62 років, до $123, коли він переходить на пенсію у віці 65-ох років. В 1963-ому році найбільша пенсія виноситиме $127 місячно. Найменша пенсія у віці 65-ох років виносить $40.

Друга важлива зміна в законі про соціяльне забезпечення — це збільшення пенсій вдів по робітниках. Більше як 1.5 мільйона вдів минулого тижня дістали збільшені пенсії соціяльного забезпечення, згідно з новим законом, який ухвалено в червні ц. р. і який почав зобов'язувати з вереснем ц. р. Уряд соціяльного забезпечення подає в цій справі деякі вияснення:

1) Збільшену майже на 10% пенсію діставатимуть тільки ті жінки, що їм цю пенсію признано як вдовам, а не на основі їхньої власної праці;

2) Не дістануть збільшення пенсій вдови, які не мають ще 62-ох років і які дістають пенсію з соціяльного забезпечення на тій основі, що вони мають дітей у віці нижчому від 18-ох років;

3) Вдовам, які дістають пенсію по своїх чоловіках соціяльне забезпечення само збільшить пенсію, якщо їм належиться збільшення;

4) Якщо вдова дістає пенсію не як вдова, тільки як робітниця, бо вона також працювала, то вона повинна запитатися в найближчому уряді соціяльного забезпечення, чи вона дістала б більшу пенсію, коли б перейшла на вдовину пенсію, зрікшися своєї власної;

5) Збільшення вдовиних пенсій, як уже згадано, виносить коло 10% в порівнянні з теперішніми. Пояснімо це на прикладі: Чоловік мав право на емеритуру в сумі $77.60 місячно. Досі вдова по ньому мала право на 75%, — це значить, вона діставала — $58.20. Тепер вона має право на 82.5% чоловічої пенсії і діставатиме — $64.10;

6) Найменша вдовина пенсія виноситиме $33 місячно (82.5% від найменшої чоловікової пенсії), а найбільша — $104.80.

У зв'язку із змінами закону збільшено й вкладки до соціяльного забезпечення, починаючи від 1-го січня 1962 р. Тепер від заробленої суми до $4.800 платять і затруднений і працедавець по 3%. Від 1-го січня 1962 р. ці вкладки виноситимуть по три і одну восьму відсотка, в 1963-му році — по три і п'ять восьмих відсотка, в 1966 році — 4½%. Тепер найвища вкладка до соціяльного забезпечення виносить $144 річно, від 1-го січня 1962-го року вона становитиме $150, а в 1968-му році — $216 від затрудненого і працедавця.

Роман Рахманний

НОТАТКИ З МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ З'ЇЗДІВ

I. Українська вільна наука

Учасник міжнародних наукових з'їздів, які відбуваються рік-річно у важливіших центрах країн Заходу, мусить хоч-не-хоч завважити два основні факти. Поперше, німецька наука, зокрема, якщо йде про технологію, вже не домінує так, як колись, а слов'янські вчені дедалі більше висуваються в першу лаву експертів. Таким чином міт про німецьке всезнайство остаточно розвіявся після другої світової війни.

Подруге, серед слов'янських наукових сил не лише не бракує українських вчених, але вони помітно виділяються на тлі інших національностей. Або, як влучно висловився інж. Володимир Мацьків, керівник відділу дослідів в американсько - канадійській гірничій фірмі: „Світ став такий малий, що куди не поїдеш на науковий з'їзд, всюди зустрінеш українців учасників конгресових нарад; вони читають лекції, інформують про свої досліди і результати, беруть участь в дискусіях. Українські вчені не відстають ні в чому від своїх слов'янських, германських та англосаксонських колег..."

Можете вірити цьому молодому українському вченому-хемікові, який успішно здобуває добре ім'я для свого народу своїми власними досягненнями. Його думку підтверджують також наші власні спостереження. Чи то на міжнародному конгресі атомових фізиків у Кінгстоні, Онтаріо, чи на конгресі спеціялістів високих енергій у Парижі, чи на з'їзді психологів у Монтреалі, — всюди ми бачили й зустрічали українців з різних частин світу.

Та не тільки професійні вміння цих наших земляків сповняли наші серця почуттям гордости. Також і факт, що вони підкреслювали своє українське походження, вміли й хотіли говорити українською мовою, зміцнив наше довір'я до них. Адже багато з них це уродженці Канади й ЗДА, в деяких випадках ще їхні діди були імігрантами. Ось, наприклад, д-р Єфименко з Вашинґтону, спеціяліст у ділянці термодинаміки. Він уродженець ЗДА. „Українську мову знаю від своїх батьків. У нас в хаті всі говорили по-українськи. Жаль лише, що тепер я не маю змоги говорити своєю мовою, бо в своїй праці можу користуватися лише англійською", — пояснює цей американець українського роду.

Годі не відчувати почуття гордости з такої людини науки, яка не втратила свого власного обличчя, не загубила ні прізвища, ні кореня власної культури, що ним є звичайно мова. Це справді людина вільної науки, вільних умов життя і праці.

Або інж. Яків Нестеренко з Торонта, Канада. Він працює на відповідальній посаді хеміка в ділянці радіоактивних елементів. Президент однієї великої канадійської хемічної компанії, якому представляю інж. Нестеренка, каже: „Я саме хотів спитати, чи, бува, пан Нестеренко не є батьком славного канадійсько - українського гокеїста Еріка Нестеренка з команди Шікаго „Блек Гокс"..? Він же і є. Але Нестеренко - батько не потребує аж синової слави, щоб бути відомим: він сам є визначним спеціялістом у своїй ділянці і його, як українця, знають канадійські і американські спеціялісти - хеміки, що їх він зустрічав на 18-му з'їзді Об'єднання Теоретичної і Практичної Хемії в Монтреалі.

Очевидно, інж. Мацьків, д-р Єфименко, інж. Нестеренко, д-р Пугач — не єдині українці на тому чи іншому з'їзді. Українських імен і учасників таких з'їздів звичайно багато більше. Ми назвали декількох. І коли бачите таких людей, коли слухаєте лекції таких українських вчених, душа ваша сповняється певністю: талановитий наш народ, якщо навіть в умовах еміґрантської розпорошености видає з-поміж себе високоякісних спеціялістів у різних ділянках чистої та прикладної науки, а водночас і людей з національною пам'яттю.

Тому їх виправдано можна вважати за справжніх представників української вільної науки, яка єдино може забезпечити видне ім'я українському народові в світі. І ми виправдано гордимося такими нашими земляками. Вони бо служать доказом природного хисту української людини, а водночас і прикладом на те, чим повинен бути молодий українець, який іде в науку на цьому континенті. Без перебільшення можна сказати, що це приклад і для нас, еміґрантів, і для наших братів в Україні та в Совєтському Союзі.

Бо як тут, на північно - американському континенті, — так і на українських землях і в межах Совєтського Союзу, стоїть питання: як нам виховати і зберегти український прошарок вчених - технологів з українською національною пам'яттю? Тут і там є успіхи, якщо взяти на увагу лише кількість та якість наших спеціялістів і вчених у точних науках. Наші спостереження з міжнародних конгресів показують, що канадійські та американські українці можуть пишатися деякими успіхами в зберіганні національної пам'яті навіть такими людьми, професія яких сприяє радше денаціоналізації, процесові затрачування національної пам'яті.

А як є в Україні? Яке становище українців в Совєтському Союзі у цьому відношенні?

Наші спостереження в цій справі з'ясуємо в наступній статті.

Петро Потапенко

ЗВІДКИ ТА ДЕЗОРІЄНТАЦІЯ?

У статті „Про орієнтацію й дезорієнтацію в музиці" — („Свобода" з 12 липня ц. р.) композитор Василь Витвицький, як музиколог, слушно заперечив вартості, приписувані пісні „Рідна мати моя". Терен Юськів у своїй статті в „Свободі" не спростував цих заперечень. Як співак, п. Юськів спирався на арґументи психологічні, а не мистецькі. Без сумніву, пісня пересічна своїм рівнем і не має того „типового українського" звучання, за яке прославили її аматори. Вона не дорівнює навіть популярним зразкам цього жанру з минулого століття, ні словами, ні музикою, і зараховувати її до шедеврів, це значить засвідчувати здрібніння смаків.

Інша справа, що В. Витвицький орієнтує нас на музику великого жанру в справі репрезентації нашого музичного надбання перед світом. Очевидно, це не значить, що він заперечує вартості пісні й музики малої форми, коли її вживається на своєму місці. І в малому жанрі може бути справді шедевр і „національна своєрідність", в чому переконують нас знамениті танґа народів Південної Америки, як може бути й поважність у легкій формі. У новішій музичній продукції з України, що сягає й наших берегів, можна відшукати перлини типово української національної своєрідности в пісні - музиці малої форми. Але еміґрантський смак обрав собі за „шедевр" саме „Рушничок". Звідки ця дезорієнтація?

Смаки, безперечно, не є тривкою вартістю. Вони змінюються. Таємниця успіху згаданої пісні розкривається не в мистецьких її вартостях, а в чисто психологічнім моменті, у тій тузі по рідному краю, яку вона розбуджує в нашої еміґрантської людини. Серцю цієї людини промовив сантимент страждаючої матері, що випровадила нас в далеку дорогу. Все це знайоме до болю, і в кожного по-своєму ожи善 з цієї пісні. На ґрунті цих почувань невисокого лету „Рушничок" дістав легкі крила й полонив душі.

Безперечно, мелодія й музика пісні лірично - банальні. Це правда. Але це не є великим гріхом. Можна вказати на більші недоліки. До цього лірично - банального характеру музики ліпше відповідав би текст лірично - любовний, щоб дівчина коханому, а не змучена недоспаними ночами мати синові вишивала рушничок на дорогу.

Своїм стилем і характером пісня належить до так званих масових совєтських пісень. Найяскравіше цей стиль виявляє себе в мелодійних фразах — „і в дорогу далеку", мелодійний зворот спадає вниз на чисту квінту, — „ти мене проводжала", зворот спадає в кінці фрази на чисту кварту. Хоча би ці два мелодійні звороти такі характеристичні для музики всіх отих колгоспних фільмів і масових совєтських пісень, що робиться моторошно, коли чуєш і тут в Америці цю музичну культуру.

Ми не можемо звинувачувати композитора за цей стиль, бо ж він писав музику до того ж колгоспного фільму. У свій час комуністичний уряд докладав багато зусиль, щоб витворити стиль масової саме совєтської пісні. Старша ґенерація композиторів з національних республік, включно з росіянами, просто не надавалась до творчости в такому стилі. Все, що вони створили на замовлення, на тексти з політично - пропаґандивним змістом, виходило в їх кольориті національнім або ця кольоритність тратилась, і виходили твори в між національним музичним характері й стилі.

Ревуцький, Козицький, Мураделі, грузин, якщо й писали музику на пісні про Сталіна, то в їхніх творах дуже виразно струмувала мелодія народної пісні. Л. Ревуцький, наприклад, до пісні про Сталіна на слова Рильського написав музику в стилі українського народного двоголосого примітиву.

Стиль масової совєтської пісні створили Дунаєвський, Покрас, Блантер та інші — переважно так звані композитори Москви, що творили „з себе", бувши позбавлені всякого національного характеру в своїй творчості. Вони наводнили своїми піснями „необ'ятну родіну", і за їх продукцією іншим композиторам, з дійсно високим обдаруванням, неможливо було досягнути ні виконавця, ні авдиторії. І співак, і слухач були відібрані в них.

З історії й життя знаємо, що деякі пісні масового характеру, особливо маршові, довго живуть в масах, часом виходять за межі країн свого походження і стають піснями всього світу. Більшість, стаючи популярними, скоро стають відспіваними й забуваються. Це пісні актуальні на час і минають з своїм часом. Це станеться й з совєтською піснею „Рушничок". Вона — пісня часу, в якому туга виповнює почування, нічим не заповнені. Ми довго іґнорували наші почування туги до батьківщини, з якої нас рідна мати випровадила в далеку дорогу. Але природа, кажуть, входить вікном, якщо двері зачинені. Це психологічне явище добре розуміють у київському Комітеті культурного зв'язку з еміґрацією. Подібного роду пісні „в крилах" й засилають до нас для того, щоб вони проникали через наші вікна, якщо ми тримаємо наші двері міцно зачиненими. То ми тільки думаємо, що добре знаємо методи просування між нас своїх впливів тими комітетами „зв'язку", і почуваємось безпечними.

Не зайвим буде подати речеві підстави до цих міркувань. У виданні київської Академії Наук („Українська народна поетична творчість", том II 1958 р.) можна прочитати таку цитату з автора масових совєтських пісень, Ісаковського: „Музика — це ніби душа пісні, її крила, на яких вона лине. Але безперечним є також і те, що коли крилам нічого нести, то вони змушені працювати, якщо може й не цілком, то значною мірою марно". У вступі до цього видання говориться про те, що несуть масові совєтські пісні на своїх „крилах": „Радянський народ несе світові на крилах своєї творчості велику нову правду". І далі стверджується, що „пісні Ра-

(Закінчення на стор. 4-ій)

С. Рандик

НАД СИНІМ ОЗЕРОМ

(БАЙКА)

(2)

I мене заманили були до нього. Але я скоро втік. Не сподобався мені між іншим мій риболовчий партнер. Він кожну спійману рибу обзивав найгіршими словами, так наче вона не знати який злочин поповнила, давшись спіймати на гачок.

— Ах ти, злодіяко! Ах ти, драбуго! Ах ти, анциболоте! Нарешті маю тебе, бісова кров, у своїх лабетах! — такими й подібними епітетами обкладав він кожну спійману рибу, повний звірячої ненависти до неї.

Я вислухував це, і в моїй уяві поставав образ далекого працура мого партнера. Дикого, зарослого і голодного. Випечерувавши рибину, він гарчав до неї і відразу заганяв у її тіло свої гострі кливаки. Роздирав і їв, пожираючи заодно з м'ясом луску, кишки і ості. Так робилося мільйони літ. Тож не дивниця, що ці великі почуття зрослися з нашими жилами й пажилами, а мій компаньйон тратить розум, коли спіймає рибу. Тільки я якийсь деґенерат і то не знати, чому: жахаюся, коли мій партнер лає свою нещасну жертву. На щастя, мою удку риби вперто обминали. Трималися цупко правила „свій до свого".

Та нарешті прийшло таки й на мене. Якась нещасниця клюнула й до мого червяка. Я злякався і вдав, що не бачу, маючи надію, що напасть відчепиться.

— Тягни! — крикнув несамовито переляканий партнер. — Не бачиш? Клює!

Я мусів був потягнути. Підніс удку і побачив на кінці рибу! І задеревів. Ще такого в моєму житті не було.

— На берег! Викидай на берег! — грізно наказав він.

Я викинув. Риба забилася об землю і стала підскакувати. А коли я, Каїнова душа, підійшов ближче, то побачив страшну картину: з ока риби стирчав гострий кінець гачка!

— Ґвалт! Рятуйте, хто в Бога вірує! — крикнув я і втік, залишивши на березі всі свої рибацькі приладдя.

Другого дня подав заяву про вихід із товариства НаТУРА, а вас, мої ласкаві читачі, благаю під милі боги: простіть мені це огидне душогубство. Дуже вас прошу!

Ця картина недавно приснилася мені. Але чомусь, замість риби, теліпався зачеплений за око якийсь аматор рибного спорту. Я прокинувся, обтріпався від сну і помалу прийшов до розуму, але вже не міг заснути до самого ранку. Та не дивлячись на все це, смажені карасі на сметані мені дуже смакують.

Але я забіг далеко вбік. Вернімся до товариства НаТУРА. Відбувши основоположні сходини і вибравши управу, рибалки розійшлися і за пару днів забули, що вони зробили і для чого. Тільки одна душа не була така легковажна. Це був скарбник Черес, людина твердої вдачі. Ціле своє громадське життя він провів на цій посаді. У всіх організаціях, де він перебував, вибирали його за скарбника. І цей фах він добре знав і зразково виконував. Дивлячись, як рибалки, відбувши сходини, весело розходились, Черес сказав сам до себе:

— Ці шеликхвости завтра забудуть і за товариство, і за управу. Але я їх навчу шанувати свої постанови. У мене не будуть позіхати і вдавати діогенів у бочці. Членські внески і всякі інші грошові обліґації заплатять мені що до цента. Чи будуть щось інше робити, то вже не моя річ. Нехай цим журиться і сушить собі дурну голову Квач. Мене болить мій гріш.

I Черес узявся за роботу. Насамперед доказав управі, що треба мати від кожного члена писану заяву про бажання вступити до товариства НаТУРА з приреченням докладно й сумлінно виконувати всі його постанови й конституційні приписи.

— Навіщо аж така формалістика? — здивувався голова, а за ним і генеральний секретар та інші. — Хіба не досить того, що вони вже усно заявили?

— Вам, панове, досить, але мені ні. Ви собі закинете вудку і свистатимете на все. А мені, многогрішному митареві, треба збирати членські внески. Чи може не треба?

— Ну, це безумовно треба.

— А як треба, то як я робитиму це без документів?! Я підійду до якогось там Чухрія Забудькуватого і попрошу його заплатити членський внесок, а він видивиться на мене, як несповна розуму, і скаже, що він нічого не знає і знати не хоче. І шабаш! Ні, панове, я не хочу бути людським поштурховищем. Я хочу мати документ. Мудрі римляни казали: „верба волянт, скрипта манент", або по-нашому „написаного пером не витягнеш волом", а слова — пустий вітер, що в полі віє.

Після цього управа спільними силами приготовила кільканадцять заяв, і ці заяви наступної неділі Черес дав людям підписати і сховав собі до книжечки. А ще через тиждень усі члени одержали членські грамоти і при цьому заплатили Чересові вступне (на сходини), вписне (в члени) і членські внески за перший місяць. Люди дивувалися, але платили. Через місяць знову позбирав належні внески. А через місяць знову. Нарешті люди обурились. Хтось із активніших сказав Чересові:

— А як довго ще триватиме цей продналог?!

— Доки будете членом товариства НаТУРА, — відказав спокійно Черес.

— Та я вже видав купу грошей, а за те не спіймав ще ані дурного ковблика! Моя жінка за ті гроші мала б два корита риби.

— Маєте, колего, повну рацію. Моя дружина каже те саме, але нема ради. Якщо вам тяжко, то подайте прохання чи заяву про ваше убожество. Може управа зглянеться і звільнить вас від плачення внесків. Поки такого звільнення нема, то мушу збирати, бо наше товариство, як наукова організація, повинно мати бодай таку-сяку фінансову базу для розгорнення своєї важливої акції. Ви самі це добре розуміли, коли встановляли висоту внесків і розбили її на місяці для полегшення вам і для утруднення мені.

І присоромлений протестант заплатив.

ПІД ЗНАКОМ Т. ШЕВЧЕНКА

(вдо) Українська колонія в Буенос Айресі знаходиться далі під знаком Шевченківського Ювілейного Року. Після відбуття дуже вдалої Академії в одній з найбільш репрезентативних заль столиці, про яку вже були дописи в „Свободі", пороблено з ініціятиви Української Центральної Репрезентації деякі інші кроки для належного вшанування ювілейної річниці. Видруковано брошуру в еспанській мові про Т. Шевченка з матеріялами, що їх Український Конґресовий Комітет в ЗДА та КУК в Канаді представляли законодатним палатам тих двох країн з приводу ювілейних святкувань та поставлення пам'ятників Великому Апостолові Українського Національного Відродження, та з передмовою проф. Батістеси з Католицького університету Буенос Айресу. Цю брошуру розішлють до всіх бібліотек Арґентини та до визначних осіб культурного й політичного світу. Продовжується підготовлювання (головне — переклади) більшої книжки — монографії, присвяченої творчості Т. Шевченка та його могутній особистості. На 20 жовтня підготовляється друга Шевченківська Академія в Ля Пляті, столиці буеносайреської провінції. Має виступити на ній хор УЦР та оркестра місцевого оперного театру „Арґентіно" в складі 85 осіб під керівною маестра Копітовича, що так славно розписав для оркестри наш національний гимн та „Заповіт". Що до виконання нашого національного гимну в оркестровій гармонізації Копітовича з хором, то численні учасники Академії однодушно висловлювалися, що вони навіть не підозрівали, що наш національний ґимн може звучати так бадьоро й маєстатично. З огляду на те, що видатки на влаштування Академії дуже значні, продовжено збірку на покриття коштів. Треба зазначити, що видатки на першу Академію були не тільки покриті добровільними датками та вступами, але й залишилося чистого доходу понад 100.000 пезів, що й вживаються тепер на зорганізування другої Академії, в якій, крім хору й оркестри, виступлять також промовці в українській та еспанській мовах та солісти. З огляду на те, що вже забезпечена присутність губернатора та багатьох інших визначних осіб з арґентинського політичного й культурного світу, головну увагу звернено на промову в арґентинській мові, а промову в українській мові мають обмежити до мінімуму.

Заплановано також одногодинну телевізійну передачу з хором, оркестрою національної радіостанції та солістами в Буенос Айресі. Виступ на телевізії має коштувати понад 100.000 пезів, і дехто протестував проти такого пускання грошей в повітря, але фінансування цієї телевізійної передачі перебрали на себе купці й промисловці, що мають використати її для комерційної реклями, а також для задоволення своєї особистої амбітности: „Фундатори передачі, — як зазначено в проголошенні, — мають сидіти в окремому почесному ряді, причому керівник передачі в перервах поміж мистецькими точками подасть їхні імена включно з комерційною реклямою, висвітлюючи одночасно на телевізійному екрані їхні постаті та обличчя". Потрібну суму на цю телевізійну передачу вже майже повністю зібрано, а тим, хто висловлював жаль з того приводу, що такі величезні гроші кидається в повітря для короткотривалої пропаґанди, авторитетно вияснено, що „на ніяку іншу ціль цих грошей однаково від тих людей не можна було б одержати, а так все таки буде з того українській справі поважна користь".

З ініціятиви Т-ва „Просвіта" влаштовано в її приміщеннях імпозантну Виставку „Шевченко в його творах, в образотворчому мистецтві та в філателії". Виставка, завдяки головно стараниям п. Самоверського, секретаря „Просвіти" і одночасно одного з більших філятелістів Арґентини, була несподівано багата на експонати і гарно зорганізована. На жаль, чужинці про неї були мало поінформовані, і тому мало її й відвідували. В зв'язку з нею „Просвіта" видрукувала також коверти й листівки з портретом Т. Шевченка, на які був великий попит, як також на поштові кольорові значки по 10 пезів. Останнім часом поштові коверти з портретом Т. Шевченка випустило також В-во „Перемога".

Після відбуття великої спільної для всієї Колонії Академії під протекторатом УЦР, відбувалися окремі Академії та святкування в різних українських організаціях Буенос Айресу.

ХЛОПЦІ АЛЯРМ! ГЕЙ, ВСТАВАЙТЕ!

(До десятиліття української радіопрограми ім. В. Блавацького у Филаделфії)

Десять років . . .

Оце небаром сповниться десять рокі з того часу, як кожної суботи від 8-9 години ранку на хвилях 860 АМ филаделфійської міжнародної радіостанції „Даблю Ті І Ел" (860/AM-WTEL) гомонить українське слово та дзвенить українська пісня й музика. Це тихо й без розгомону працює вже десять років українське радіомовлення ім. Володимира Блавацького. Стрілецькою мелодією „Хлопці алярм! Гей вставайте, Вже найвищий час!" — будить вас зо сну керівничка цієї радіопрограми п-ні Євдокія Дичко-Блавацька, що після смерти свого чоловіка сл. п. Володимира Блавацького, поставила собі за ціль вести цього рода громадську діяльність, як говорить сама пані Докія — „до переможного кінця". І треба сказати, пані Докія, чи як її зовуть у филаделфійських акторських кругах просто: Доця, або Віся, — веде цей засіб пропаґанди доброго українського імени з честю не лише для самої цієї радіопрограми, заснованої сл. п. Володимиром Блавацьким, але також для всієї филаделфійської (і не лише филаделфійської) української громади. Дарма, що на терені Филаделфії під сучасну пору діють чотири добрі українські радіомовлення (донедавна їх було п'ять!), — на основі об'єктивного вирішення можна сміло сказати — радіо-програма ім. Володимира Блавацького вибивається як-неяк на перше почесне місце.

Десять років, — це шматок часу! Це саме стільки, що в наших еміґраційних умовинах життя вистачає на те, щоби проголосити десятиліття існування — Ювілейним Роком! Таких ювілеїв в нас тепер чимало. Святкують їх наші установи й організації. Святкують спортові клюби й музичні та хорові гуртки. Святкують врешті й молоді подружжя, що десять років прожили в „щасливому подружньому житті". Інакше мається справа з ювілейним відзначенням радіопрограми, що серед несприятливих відносин свого існування таки перебула десять років та є чимало виглядів на те, що проживе ще стільки саме, якщо не більше! Бо прошу собі тільки уявити: вставати кожної суботи щонайменше в 6-ій годині ранку, щоб вже о 8-ій сурмити на хвилях етеру стрілецьку „Зорю", піднімати зо сну всіх запроторених патріотів та давати їм байдуже: дощ, чи сніг, чи буря, заметіль чи спека, в кожній порі року — оце вже десять літ підряд — застрики до національного існування, — це збоку однієї тендітної жінки — таки насправді геройство! А ще, коли візьмемо олівець до руки та почнемо рахувати, скільки це все коштує в зеленій валюті та скільки залишається на папір і на поштові марки, на трамвай і на підметки для керівнички цього підприємства — дійдемо таки до переконання, що варто заговорити, чи пак написати про це на публічному форумі.

А було воно так!

Історія цієї радіопрограми, що її чути кожної суботи далеко поза самою Филаделфією (зокрема в Трентоні, Н. Дж.) проста і нескладна: До часу приїзду до ЗДА пок. Володимира Блавацького у Филаделфії існували дві українські радіопрограми: пп. Теодора Свистуна і Марії Ганусей, які обслуговували „старих українських - американців". Найшлося місце і для третьої радіопрограми. Задумано — зроблено. Так постала третя українська радіопрограма, що її надхненник і основник бл. п. В. Блавацький назвав „І це і те". Вона мала за завдання обслуговувати раз у тижні „нових поселенців". Володимир Блавацький провадив своє радіомовлення на високому мистецькому й національному рівні. По його невіджалуваній смерті, його дружина, п-ні Євдокія разом з Галиною Зайкан провадили радіомовлення з неменшим успіхом до 1959 року, коли то п. Галина виїхала на лікування до Швайцарії, залишаючи саму паню Докію. Але наша пані Доця, не піддається невблаганним ударам долі. За намовою сл. п. проф. Романа Савицького, — вона взялася сама за відповідальне діло і з неменшим трудом як і раніше, довела свою радіопрограму оце до десятилітнього існування! Усі ті з-поміж нас, що бодай трохи орієнтуються, як ведеться таке підприємство, мусять знати, скільки труду та вільного часу, неменше знання, енерґії, організаційного і купецького хисту вимагає такий „бизнес". Тут треба бути: швець, кравець і на дудку грець! Тут треба дбати за мистецький рівень програми, що вдоволяв би і Івана і Петра, маґістра і міністра, професора та нікому неповинного „тихого і ревного" патріота, що стільки й знає про Україну, що бодай раз у тиждень послухає українську радіопрограму! Тут треба вдоволити і бабу Параску і матір Палажку, старого і молодого слухача. Треба дбати, щоб борони Боже, не розсварити ООЧСУ з ОДВУ, ОДУМ з СУМА... Словом: треба все вміти та що найважніше — треба вміти видерти з-під серця і з глибокого гаманця тих пару долярів на ведення такого підприємства. Во де-якде, але у Филаделфії оплачення одної години на добрій американській радіопрограмі коштує таки декілька десяток, а ласі на гроші американські власники радіостанцій не знають сантиментів та не глядять на гарне личко і чорні брови та карії очі пані-Докії... Правда, пані Докія має стосунки серед американців та українців і вміє стригти під аршин . . . Їй це дуже добре вдається і вона то чудом дивним якось виходить „на чисто". Вона ж бо за десять років не тільки що не прогоріла зі своєю „радіомовною каруселею", але крутить її оце вже десятий рік та заповідає завзято, що крутитиме її так довго, доки її саму лиха доля не покрутить... Дня 23 вересня цього року сповнилося її одиначці — радіопрограмі — десять рочків! Не від речі було в тому дні підняти чарку за її благополуччя. А пані Докії Дичко-Блавацькій, керівничці і власниці молодої ювілятки, що не забуває піднімати нас зо сну кожної суботи, усім нам, слухачам та симпатикам цієї радіопрограми годилося б вигукнути, бодай з просоння, тричі: Слава!

Не хлібом єдиним . . .

Ну, це була б, такби мовити, реклама для пані Докії. Але, пробі, не хлібом єдиним ведеться таке підприємство! Не будь щирих і відданих співробітників пані Докії — не було б і її радіопрограми. Ось прізвища тих, що від ряду років безкорисно та щиро співпрацюють з нею: проф. Лев Шанковський, д-р Богдан Романенчук, д-р Іван Лисяк-Рудницький, д-р Микола Ценко, інж. Євген Маланюк, інж. Лев Яцкевич, д-р Володимир Галан, Галина Журба, Остап Тарнавський, Іван Керницький, Олег Лисяк, д-р Григор Лужницький, Іванна Савицька, Віра Левицька, Марія Степова-Карп'як, Ліза Шашаровська - Чепіль, Євген Левицький, Богдан Паздрій, Ярослав Пінот - Рудакевич, Володимир Карп'як та завжди ввічливий і готовий до товариських послуг Володимир Шашаровський з дружиною Юлією. Співаючи отже многоліствіє для ювілянтки та для її боса пані Докії, не слід забути і за її співробітників.

Але: „мистецтва не вкусиш, коли їсти нічого" — пише в одному листі пані Докія. На ніщо здалися б бизнесові й вона сама й її повноцінні співробітники, якщо б не було кому за це все платити. А платять за все, тобто піддержують радіоавдицію, подібно як і в інших містах, місцеві українські фірми, підприємства, установи, організації та приватні особи, що своїми оголошеннями та пожертвами на ведення радіопрограми вможливлюють її існування. Важко доводиться латати пані Докії кожносуботні програми. Якби усі филаделфійські фірми підтримали її радіомовлення, був би вовк ситий і вівця ціла! Власники фірм мали б дешеву й знамениту рекляму, пані Докія менше клопотів та біганини за матеріяльними фондами, а ми смиренні слухачі, мали б мабуть більше насолоди слухати кожної суботи ще кращі і може довші радіопересилання!

П-ні Євдокія веде свою програму на базі: громада по нитці бідному сорочка. Її ініціятива та її віддана праця в напрямі проведення збірки матеріяльних фондів на Филаделфійську Мистецьку Студію за поміччю своєї радіопрограми, що принесла у загальному висліді біля 500 долярів — це найкраще свідоцтво для громадської виробленості п-ні Дичко-Блавацької. Це приклад гідний до наслідування всім іншим того рода підприємцям. Ця акція, якою пані Докія започаткувала десятиліття своєї радіопрограми, якнайбільш вимовно говорить про ролю і вагу добре веденого українського радіомовлення, що дає вдоволення і насолоду не лише широким кругам слухачів, але й з користю діє для громади, серед якої воно існує.

Іван Костюк

Успіхи нашої молоді

ТАНЯ РАБІЙ ЗДОБУЛА ДИПЛОМ БАКАЛЯРА БІОЛОҐІЇ

В червні ц. р. закінчила з почестями Бруклинський коледж, факультет біолоґії, Таня Рабій, член Т-ва „Дністер", 361-го Відділу УНСоюзу.

Одна за однією входить на освітлену сонцем площу колона студентів. Ідуть факультетами рівно і бадьоро. І чується в тих колонах силу духа, силу, що буде продовжувати започатковане і силу, яка буде рушієм майбутнього. Між тими тисячами стоїть на землі своєї прибраної батьківщини, і Таня Рабій, молода і бадьора, повна щастя, що осягнула свою мету — здобула „Bachelor of Science".

Таня Рабій, дочка бл. п. д-ра Михайла й Олександри Рабіїв приїхала з батьками і братчиком Юрчиком до ЗДА 1950 р. з Німеччини, маючи 11 літ. Почала вчитися ще в українській гімназії в Ляндсгуті в Німеччині, і в ЗДА продовжувала свою науку в Ню Йорку в католицькій школі св. Юра, закінчуючи в цій школі 8-у клясу з дуже добрим поступом 1953 р. Пізніше перейшла до школи Вашинґтон Ірвінґ Скул, де також відзначилася в науці дуже добрими оцінками і нагородами з різних предметів. Через цілий час навчання в гайскулі була почесною ученицею і належала до клюбу „Аріста". В школі її дуже любили вчителі, а особливо ж директорка п. Мвде.

Поза шкільною наукою вчилася вона дуже радо танців і вчащала через кілька літ до балетної школи, що її веде пріма - балерина п-ні Переяславець. — Вчилася також і музики фортепіяну в Американському Музичному Інституті. До Пласту належала від наймолодших літ, здобуваючи ступінь вірлиці, ведучи пластові гуртки, і працюючи на таборах. Як курінна куреня „Хуртовина" — поставила курінь на такій висоті, що він став прикладом для інших. Крім того вчилася наполегливо рідної мови, історії, географії і культури, вчащала до школи Українознавства і закінчила її з визначним поступом 1955 р. за директури д-ра Кисілевського. Працювала також в українській студентській громаді, в хорі під проводом п. Левицького, як хористка, а тепер є активним членом хору „Думка".

Таня Рабій

Закінчивши з почестями гайскул, Таня Рабій, записалася до Бруклин коледжу на чотирорічні студії біолоґії і дня 4-го червня ц. р. закінчила ці студії і здобула ступінь бакалавра наук. В тому ж коледжі належала до католицького студентського клюбу і до медичного клюбу і тут працювала над поглибленням і поширенням свого знання. Тепер Таня відбуває безплатну практику в шпиталі св. Вінцентія, задумуючи продовжати свої студії, щоб здобути ступінь маґістра. К. Л.

● **У Москві** помер десять днів тому колишній голова американської комуністичної партії Вільям З. Фостер. На його похорон приїхала з Америки Елізабет Гурлі Флайн, голова крайового комітету американських комуністів.

ФОНД НАГЛОЇ ПОТРЕБИ

Головний Уряд Українського Народного Союзу на своїх річних нарадах в травні 1960-го року в Торонті виніс рішення, щоб при цій організації створити Фонд Наглої Потреби, завданням якого було б заздалегідь придбати можливо найбільшу суму „на рятунок життя і волі українців на випадок всенаціональної загрози чи тривоги". Загал членства УНСоюзу прийняв це рішення не тільки з апробатою, але із замітним ентузіязмом, пересилаючи на цей Фонд свої дивідендові чеки з УНСоюзу, з яких цей Фонд у першу чергу має складатись. У першому році повернено цих чеків на загальну суму понад 6,000 долярів. Маючи це на увазі, Головний Уряд УНС також на своїх річних нарадах в травні 1961-го року рішив продовжувати цю акцію, знову закликаючи членство УНСоюзу до її масової піддержки. Сьогодні друкуємо дальші списки жертводавців, прохаючи рівночасно всіх тих, які повертають на Фонд Наглої Потреби союзові дивідендові чеки, щоб вони обов'язково їх підписували, бо без підпису чек не має вартости, а повернення його назад жертводавцеві до підпису вимагає часу та зайвої праці.

СПИСОК Ч. 25

Артимишин Г.
Артимишин Л.
Вабич П.
Байор А.
Байор В.
Балко А. В.
Валко В.
Бандера І.
Бараболяк А.
Варанюк Ю.
Веньо В.
Березовська Д. С.
Березовський М.
Березовська Н.
Бідюк М.
Вілас М. М.
Вішик М.
Боган І.
Боганек П.
Водмар М.
Борачек А.
Босулюк А.
Бурий С.
Буряк С. Ю.
Бурак Н.
Бусик С.
Ванко І.
Вареха С.
о. Вареха Т.
Вівчарський Н.
Візниця Д.
Вишиневецький Н.
Гайдукевич Д.
Гайдукевич І.
Гайдукевич Т.
Галущак В.
Ганія А. А.
Ганія М.
Гарасим Г.
Голубович В.
Городецька М.
о. Городецький С.
Гоц В.
Грайник В.
Грицишин К.
Гупало Е.
Гупало Н.
Галонська Д.
Гой З.
Гроблений О.
Давискиба Н.
Даниленич Н.
Данилюк Л.
Дацишин А.
Дацишин Н.
Дебрин А.
Денедюк Д.
Демчишин А.
Деревлянний Н. О.
Держівський С.
Десик К.
Десик М.
Дзядзьо М.
Дзюма М.
Добош А.
Добош П.
Дутко Н. Е.
Душник М.
Задерецький Н.
Зазуляк А.
Зазуляк Н.
Зазуляк Ц.
Заполюх І.
Зенюк Н.
Зело А.
Зилинюх М.
д-р Жовнірович І.
Жовнірович М.
Іваницький І.
Іващенко М.
о. Іващенко С.
Ільків Д.
Кальба І.
Кальба М.
Кісілевич А.
Кісілевич Т.
Клименко А.
Клименко І.
Ковалишин Ю.
Козункевич М. Л.
Колісник К.
Колісник С.
Колісник Я.
Колман А.
Колодій Л.
Колодій Х. М.
Кондра Б.
Кондра І.
Конщак А.
Конщак Н.
Коропецький О. Б.
Козбин І. В.
Костер В.
Кот Н.
Котеленець Г.
Кривопуск М.
Крижанівський Б.
Крижанівський М.
Крижанівський Ю.
Крутиголова П.
Курач М.
Куриляс С.
Кухта В.
Куць А.
Куць А. Г.
Куць Н.
Кучерська Л.
Кучерська Т.
Кучма І.
Кучма М.
Кучма П.
Кушик І.
Лялька Ф.
Левицький О.
Левицький С.
Легач О. С.
Лемак М.
Лемак Р. А.
Лозинський Д.
Лозинський М.
Лонкевич М.
Лонкевич О.
Лопатяк А.
Лопатяк В.
Лопатяк Н.
Лопатяк С.
Макара І.
Максим М.
Максим О.
Максим'як С.
Малинівський М.
Малинівська О. О.
Марсней П.
Масляк А. Г.
Масляк М.
Масляк С.
Масний Н.
Мацак А. Н.
Мацак І.
Мацак І. А.
Мацак М. З.
Мельник А. В.
Мельник Д.
Менко Н. П.
Микитенко І.
Мигован М.
Миговин М.
Мороз Е. Я.
Мороз П.
Морозовський А.
Морозовський Н.
Морозовський І.
Морозовська К.
Морозовський М.
Моцько І.
Мурацук Л.
Наконечна К.
Наконечний М.
Николайчук Т.
Николенко Д.
Носаль В.
Носаль М.
Олексин Н.
Олексин Х.
Олійник Д.
Олійник М.
Онишко А.
Онуфрик А.
Онуфрик Т.
Орищак В.
П. П.
Павлович О.
Павлович Я.
Павлюк П.
Панков Н. Д.
Панчишин С.
Папенко Б.
Петрий М. Е.
Петричка Т.
Петричка Ю.
Петрів С.
Підлуцьків М.
Підлуцька О.
Піхурко М. О.
Піхурко Я.
Полевчак Е.
Поліщук Д.
Помилуйко К.
Попель М. О.
Попель С. О.
Похапський М.
Похапський Я.
Прокопик В.
Пупко М.
Пупко Н.
Пупко П.
Ракочий М.
Рипик П.
Розвадовський І.
Романчук Р.
д-р Рудницький Ю.
Савадський А.
Савадський Г.
Савадська П.
Савчук Н.
Сагуменний Ф.
Садця В. О.
Сак В.
Саламаха А.
Саноцька О.
о. Селешина А.
Сенейко С.
Сєрант С.
Сикета М.
Сідлярчук С.
Слободян Д.
Сломишунський В.
Сломишунська М.
Сломишунський М.
Собенко М.
Сович А.
Стороженко М.
Тарасюк М.
Тарасюк Ю.
Татаринська С.
Теодорович В.
о. Теодорович П.
д-р Тесля І.
Тиравський О.
Тихий Д.
Трембач Н.
Тритяк Н.
Тритяк М.
Турнер С. В.
Туранський В.
Туранський В.
Турянська І. Ю.
Фединський А.
д-р Фединський Ю.
Федів І.
Флюнт Р.
Холтан Л. Р.
Хомич А.
Хомич В.
Цапкілевич П.
Цебак В.
Цехош М.
Цехош П.
Чайковський І.
Чопек А.
Чопек Е.
Шанайда І.
Шеремета В.
Шестовський Я. А.
Шишка М.
Шкудор В.
Школяр Г.
Школяр Е. М.
Школяр М.
Школяр О.
Шпилька Д.
Шутер Т.
Шутер Х.
Юрченко В.
Юрченко І.
Юшкевич Р.
Яворський І.
Янів М.
Янів Я.
Ярім А.
Яріш С.
Яцешин Е.
Яцишин П.

Сума повернених чеків	581.26
Раніше проголошено	8,502.17
РАЗОМ:	$9,083.43

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — ЦЕ СУТО ДЕМОКРАТИЧНА УКРАЇНСЬКА БРАТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ. СТАТИ Й ЧЛЕНОМ — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ СЕБЕ І ВАШИХ РІДНИХ МАТЕРІЯЛЬНО. ЦЕ ЗНАЧИТЬ БУТИ СПІВВЛАСНИКОМ ЙОГО НАДБАНЬ І ВИБИРАТИ, ЧИ БУТИ ВИБРАНИМ В ЙОГО КЕРІВНІ ОРГАНИ.

†

Ділюся сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що в суботу 9-го вересня 1961 р. упокоївся в Бозі у Мейпелвуді, Н. Дж. (21 Field Rd)

МІЙ НАЙДОРОЖЧИЙ МУЖ

бл. п. Лев ВІТИНЯК

проживши 80 років.

Покійний походив з села Носів, коло Підгаєць, Західня Україна. Був членом 272 Відділу УНС.

До Америки прибув 1911 р., і працював як фармер, спочатку в Little Falls, N. Y., а опісля у Flemington, N. J.

ПОХОРОН в СЕРЕДУ, 13-го ВЕРЕСНЯ 1961 р. о год. 8:30 ранку з похоронного заведення Robert L. Ford Funeral Home, Rt. 69, Flemington, N.J.

СЛУЖБА БОЖА о год. 9-ій рано в церкві св. Маґдалени, а потім на цвинтар св. Маґдалени у Флемінґтон, Ню Джерзі.

У великому смутку

дружина АННА

7 років навчання у школі українознавства в Сиракюзах, Н. Й.

В червні ц. р. Школа Українознавства в Сиракюзах закінчила 7 років навчання. У вересні 1954 року до школи вписалося всього 32 учні, і вона мала лише 2 відділи, в цьому році закінчило навчання 109 учнів, які навчалися у 8-ох клясах, а двоє учнів ходило до 11 кляси. В школі навчало 7 учителів: Зеновія Фрайзінґер (1 кляса), Софія Фраціян (2 кляса), Михайлина Величко (3 кляса), д-р Евгенія Єржківська (4 кляса), Мирослав Королюк і Михайло Середович (5 і 6 кляса) Марія Логаза (7 і 8 кляси), проф. Яків Гурський (11 кляса).

Цей 7-мий рік існування нашої школи був заразом Ювілейним Шевченківським роком і в цьому році всі без вийнятку учні нашої школи засвоїли собі дещо ширше знання про Шевченка, вивчали його вірші.

Учні нашої школи брали живу участь у працях Шевченківського Комітету Молоді, який створився на терені Сиракюз з початком цього року, і до якого входять представники всієї української молоді без огляду на організаційну приналежність чи на віровизнання. Учні брали участь у конкурсі деклямацій, у Шевченківському концерті молоді, писали реферати про Шевченка, розпродували „Кобзарі" Шевченка.

Крім цього в двох найчисленніших клясах 3-тій і 8-мій, відбувся Шевченківський змаг учнів, який пройшов з повним успіхом. В клясі 3-тій змаг полягав на тому, що всі учні мали вивчити життєпис Шевченка та відповідну скількість віршів, заплянованих учителькою. Скількість вивчених віршів понад норму узалежнювала ступінь нагороди. Нагороди одержали: 1-шу: Надя Гусак, Марко Середович, Л. Жмур і Марія Тишко. 2-гу: Ярослав Будзяк і Йосиф Гаргай, а третю: Ірина Болозовська, Софія Рись, Роман Грипа, Михайло Качмар і Богдан Шоробура.

У 8-ій клясі Шевченківський змаг полягав на уживанні в щоденному житті української мови, засвоєнні докладного життєпису Шевченка на підставі прочитаних книжок про Шевченка, вивченні напам'ять довших віршів, писанні змістів із поем Шевченка, читанні українських книжок, активній участі у всіх імпрезах влаштовуваних на терені громади в честь Шевченка, писанні рефератів про Шевченка, призначених на імпрези молоді, розпродажі „Кобзарів" Шевченка та набуванні творів Шевченка або про Шевченка.

Нагороди здобули: Першу: Люба Мазурик і Надя Пилипишин, другу — Ганя Полівчак, а третю: Ганя Возняк.

Люба Мазурик — це учениця, яка і в попередніх двох роках здобула першу нагороду в змаганнях в українознавстві.

На нагороди всі учні дістали вартісні українські книжки.

Мала матура.

В днях 15—17 червня відбулася на терені нашої школи т. зв. мала матура, то є кінцевий іспит закінчення середнього ступня Школи Українознавства, який склало 17 учнів, які закінчили 8-му клясу. Цей іспит складався з двох частин: письмового іспиту з української мови й історії та усного іспиту з української мови, історії, географії і літератури. Усний іспит відбувся перед іспитовою комісією, яку очолював делеґат Шкільної Ради проф. Михайло Лоза ,а членами були: о. дек. Василь Середович, проф. Яків Гурський та опікунка кляси Марія Логаза.

Цей кінцевий іспит склали: (з відзначенням) — Люба Мазурик, Ірина Граб, Ірина Богайчук і Ганя Возняк, (з дуже добрим вислідом) — Марта Бачинська, Богдайна Гапій, Карпишин Зеновій, Кравс Оксана, Купровська Ірина, Пилипишин Надія, Полівчак Анна, Проскуренко Марія, (з добрим вислідом) — Бобецька Марія, Майкович Леся, Павлів Мирослава і Тарнавська Люба.

Після переведення цього іспиту проф. Михайло Лоза перевів провірку навчання всіх кляс, що в цьому дні мали останній день навчання.

Закінчення шкільного року і роздача свідоцтв відбулися в п'ятницю 23-го червня в приявності батьків дітей і представників громадських установ і організацій. Програма була слідуюча: год. 6 по пол. — Молебен у церкві, а год. 6.30 — попис учнів і роздача свідоцтв та нагород пильности, і проголошеня висліду Шевченківського Змагу і роздача нагород.

Попис учнів складався з двох рефератів: один про Шевченка і як українська молодь на чужині має здійснювати його заповіти, який виготовила і виголосила абсольвентка 8-мої кляси Люба Мазурик, а другий про користі, які учні мають зі Школи Українознавства, який виготовила і виголосила абсольвентка 8-ої кляси Ірина Богайчук. З деклямаціями виступали: Михась Андрусишин, Христина Прибила, Ірина Моколаєвич, Ірина Мазурик. Надя Гусак, Марко Середович, Катруся Євчук, Марта Грипа та Роксоляна Тим'як. Відбулася теж гуртова деклямація учнів 3-ої кляси.

По пописі дітей учителі роздали учням річні свідоцтва та нагороди пильности — українські книжки.

Фонди на закуплення нагород зложили громадські організації міста Сиракюза й батьки дітей: $25 — 68 Відд. СУА, по $15 — Відділ Провидіння в Сиракюзах, Відділ ООЧСУ, по $10 — Осередок СУМА, Пластова Станиця, ОДВУ, 39 Відділ УНС, пані Стефанія Копко; по $9: Василь Возняк, Микола Богайчук, Омелян Граб, Марія Карпишин; по $3: Бачинська Ольга, Бобецький Михайло, Гапій Ярослава, Купровський Степан, Майкович Василь, Пилипишин Степан, Тарнавський Іван, Полівчак Надія. $2: зібрано на листу. — Разом зібрано $167.

Голова Ювілейного Шевченківського Комітету в Сиракюзах мґр. Ілля Городецький подарував до Шкільної бібліотеки повне видання творі Тараса Шевченка (14 томів).

Школа має теж свою бібліотеку, яка повстала зі сполуки бібліотек: Парохіяльної Школи, 34-го Куреня Пластунок і Школи Українознавства. Бібліотерками були учениці 8-ої кляси, а цілу бібліотеку оправили і упорядкували пластунки з гуртка „Євшан зілля". Найбільше користали з цієї бібліотеки учениці 8-мої кляси.

При Школі є зорганізований Батьківський Комітет, який допомагає у веденні школи. Провід цього Комітету вибирається завжди на початку шкільного року. В цьому році до Проводу входили: Іван Миколаєвич — голова, Юліян Копко — заступник голови, Зиновій Євчук — скарбник, Михайло Микитин — секретар і Опар — референт дижурів.

17 червня ц. р. Батьківський Комітет влаштував для дітей школи забаву, яка мала дуже культурний характер. Чистий дохід в сумі $25 призначено на будову пам'ятника Шевченкові.

Комітет теж оплатив двом незаможним учням нашої школи два тижні літнього табору.

Хоч наша Українознавча Школа в Сиракюзах за два роки зросла і зміцніла, то все ж таки треба ствердити, що з кожним роком учителі стрічаються з більшими труднощами в навчанні дітей рідної мови і українознавства. Найголовнішою причиною є те, що діти з кожним роком слабше володіють українською мовою, а буває й таке, що діти, і то нових іміґрантів, приходять до школи без знання розговірної української мови.

Ті родичі, які вже зовсім усунули з рідної хати рідну мову, напевно не здають собі справи з цього, яку велику кривду вони роблять своїм дітям, позбавляючи їх знання другої розговірної мови, і як обмежують вони своїм рідним дітям можливості у їхніх студіях та у їхніх життьових можливостях у майбутньому. Замало є післати дитину до Школи Українознавства. В такій школі, яка відбуває своє навчання один раз у тижні, можна навчити дитину читати і писати по українськи, а вже навчання історії, географії чи літератури натрапляє на труднощі, коли дитина не володіє, або слабо володіє українською мовою, бо викладовою мовою є українська мова. Коли дитина буде говорити по українськи тільки один раз у тиждень у школі українознавства, вона не зможе навчитися говорити по українськи.

Затрата рідної мови в першому поколінні, що виростає поза межами України, це непростимий гріх батьків у відношенні до нашої поневоленої Батьківщини, а до того воно зовсім не лежить в інтересах Америки. Сьогодні Америка потребує якнайбільше людей зі знанням української мови і українських проблем.

Тому то всі родичі повинні пам'ятати про те, що їх обов'язком є навчити дітей розговірної української мови, а Школи Українознавства дадуть їхнім дітям таке знання українознавства, яке допоможе їм здобути належне місце і серед української спільноти і серед чужого довкілля.

Управа Школи Українознавства в Сиракюзах

Виклади українознавства у слов'янському центрі Монтреальнького університету в академічному році 1961-62

Зріст значення слов'янських народів та загально - світова ситуація сприяють розвиткові студій слов'янознавства на північно - американському континенті. Сьогодні випускники Слов'янського Центру Монтреальського університетту, які успішно завершили свою студійну програму, мають більше можливостей практично застосовувати набуте знання: бути учителями слов'янських мов у середніх школах, викладачами слов'янознавства у північно - американських університетах, або навіть стати на працю в спеціялізованих ділянках державної адміністрації. Свідомий того факту Монтреальський університет забезпечує своїм студентам відповідну студійну програму, що її здійснюють окремі відділи Слов'янського Центру.

Український Відділ Слов'янського Центру передбачає в цьому академічному році ось такі виклади українознавства:

1. о. проф. д-р Михайло Залеський: Церковнослов'янська мова; Українська література 19-го ст.; Українська романтична література; Модерний український роман; Історія філософських доктрин.

2. д-р Юрій Левицький: Українська мова I-го, II-го і III-го ступенів; Лінґвістична лябораторія (фонетичні вправи); Українська філологія (історичний розвиток української фонетики і морфології).

3. Василь Бринявський, М. А.: Українська церква в добі Берестейської Унії.

4. проф. д-р Ігор Федів: Демографія та економічна географія України.

5. Роман Олійник, М. А.: Літературні та ідеологічні течії в українській літературі 20-го століття.

Як видно з цієї програми викладів, Український Відділ у Слов'янському Центрі Монтреальського університету успішно розвивається. Недавно Рада Губернаторів Монтреальського університету іменувала ще одного українця викладачем у Слов'янському Центрі, а саме маґістра Романа Олійника (М. А. з Торонтського університету), підкреслюючи таким чином важливість українознавства в цілості слов'янознавчих студій.

У поточному академічному році студенти українознавства у Слов'янському Центрі Монтреальського університету мають збільшені можливості розширення і поглиблення своїх знань і в українській мові та історії літератури, і в історії української цивілізації, а зокрема в галузі літературно - ідеологічних течій в Україні в період 20-их і 30-их років. Варто підкреслити, що студенти, які успішно пройдуть курс перекладів українських текстів на англійську та французьку мови (і навпаки з тих мов на українську), мають можливість стати згодом дипломованими перекладачами. Якщо була б відповідна кількість зголошених студентів, тоді можливо було б відкрити спеціяльний курс для учителів української мови.

Вписи тривають до 12-го вересня ц. р. В окремих випадках, якщо для цього є серйозні підстави, дозволяються винятки і вписи можна довершити навіть після цього терміну. Нові студенти повинні вписуватися особисто, а ресстровані у попередніх роках студенти можуть це зробити через пошту, висилаючи заповнені формуляри до секретаріяту Слов'янського Центру Монтреальського університету; туди теж слід звертатися за докладнішими інформаціями:

Dept. of Slavic Studies, University of Montreal, P. O. Box 6128, Montreal 3, P. Q.

Зустріч Зарева

19-го і 20-го серпня ц.р. на оселі ім. Олега Ольжича відбулась зустріч ЗАРЕВА із таких клітин й осередків: Филаделфія, Ню Йорк, Балтімор, Аллентавн, Честер, Трентон, та поодинокі члени з різних менших місцевостей.

Першою точкою у програмі зустрічі був панель ЗАРЕВА. В панелі взяли участь: Павло Дорожинський, голова Центрального Проводу ЗАРЕВА, Богдан Гасюк, голова Краєвого Проводу ЗАРЕВА та Осип Врублівський — член Краєвого Проводу ЗАРЕВА. По доповідях, які виголосили вищезгадані три члени панелю, відбулася жвава і ділова дискусія, в якій взяло участь багато студентів із 80-ти присутніх.

Пізніше відбулись спортові змагання і спільна вечеря. Увечері відбулася велика студентська забава, на якій були вибрані кандидатки на королеву оселі ім. Олега Ольжича.

В годині 10-тій ранку в неділю, 20-го серпня відбулось друге з черги засідання Краєвого Проводу ЗАРЕВА, яке винесло ряд корисних і актуальних постанов. Зараз по спільній Службі Божій о год. 3-тій по полудні у заповненій залі відбулась мистецька частина Зустрічі.

Першою точкою було фортепіянове сольо „Токата Довженка", яке виконала панна Марта Винницька. Друг Богдан Мізак і друг Ігор Швець виконали на скрипці декілька „Дуетів Мазас".

Третя точка складалась із трьох пісень „Торенс Сорієнто", „Ой продала дівчинонька серце" і „Чи є в світі", співаком був відомий филаделфійський студент, друг Захар Вовчак.

На закінчення панна Анна Гасюк з чуттям віддеклямувала „Городок 1932", віддаючи цим честь славному авторові Олегові Ольжичеві в 17-ту річницю його геройської смерти.

Ця зустріч Зарева, яку зорганізувала клітина ім. Олега Ольжича з Филаделфі., пройшла в дружній атмосфері і мала багатий зміст.

А. Б.

ПОКАЗ СПРАВНОСТИ БРИТІЙСЬКИХ ПАРАШУТИСТІВ

Узявшись попід руки і з невідкритими парашутами парашутисти з британських збройних сил вискакують водночас із літака під час цьогорічного летунського показу у місті Фарибору в Англії.

ЗВІДКИ ТА ДЕЗОРІЄНТАЦІЯ?

(Закінчення зі стор. 2-ої)

(Закінчення зі стор. 2-ої)

дянського Союзу лунають не тільки на радянській землі, не лише на нашому континенті, а й за океаном".

Як бачимо, непорозуміння з „Рушничком" зайшло не через мистецькі, нібито вартості цієї „невинної", як каже В. Витвицький, пісні. Що буде, наприклад, коли до нас залетить більше пісень „з крилами"? Що буде, коли Комітет культурного зв'язку з еміґрацією зашле до наших книгарень десять - двадцять багато ліпших пісень, і книгарні заради гроша помножать цей товар? Чи битимемо на сполох?

Але лишимо це питання для відповіді політичному проводові нашої еміґрації. Перейдемо до висновків у частині мистецькій. Об'єднання Хорів, що постало в Ню Йорку, є надзвичайно позитивне явище. Велика шкода, що, крім „Свободи", ніхто інший його не підтримує. Існуюче Об'єднання Музик варто поширити й на вокалістів, щоб до нього ввійшли численні наші артисти й вокального мистецтва. Наші музики - композитори повинні знайти контакт з поетами. Ми повинні творити свої нові музично - вокальні твори.

Як дуже гостро відчувається спраглість за ними, говорить приклад повстанської пісні „Тебе нема..." Її створила наша молодь під час останньої світової війни на мотив львівського танґа. Вона стала популярною з репертуару сумівської Дівочої Капелі Бандуристок, слухач полюбив її. Поезія В. Сосюри „Любіть Україну" не стала в нас гідною піснею, що здобулась би на крила й полинула від нас на батьківщину, щоб полонити там душі. А ця пісня мала б стати в нас масовою й співатись щодень. Це вже конечна потреба на пісні, що полонили б нашу молодь.

Ми часто нарікаємо, що молодь лишає нас, але ніколи не застановлялись над тим, чим жити їй між нами? Молодь хоче жити молодим життям. У неї свої почування — і любови, і кохання, і пристрасти шукання ідейного.

Пісня мусить мати крила. Це її невід'ємна властивість, тоді вона співається, довго живе й полонить душі. Але ми повинні створити наші крилаті пісні, широкого ідейного розмаху, якими були для свого часу призабувані тепер стрілецькі пісні, пісні визвольні, деякі й з новішого часу.

Орієнтація в музиці не приходить самочинно, її треба також творити. І творити також її й піснями молоді. Піснями романтики боротьби й громадської ідейної посвяти. Піснями вояцькими, повстанськими! Щоб вони линули й підносили нас. І щоб ніякі віддалі й заслони не здолали б перетяти їм лет до спраглого волі нашого українського народу.

Східні німці далі тікають на Захід

Берлін. — Хоч від 13-го серпня ц. р., коли-то східньо-німецька поліція поставила дротяні застави, дерев'яні барикади і цементові стіни впоперек Берліну, — попередня масова хвиля втікачів раптово вірвалась, проте не припинились спроби втечі. Вони стали придумливіші, небезпечніші, получені буквально з нараженням життя і часто кінчаються смертю смільчаків, але ж ще частіше таки увінчуються успіхом. І так від 13 серпня ц. р. втекли на Захід 130 східньо - німецьких поліціянтів і військовиків, які пильнували кордон. Всі вони подали за причину — отриманий приказ стріляти до втікачів, своїх земляків, а то й приятелів чи свояків. Один водій вантажного авта пробився автом почерез Бранденбурзьку браму, а в день пізніше три молоді німці із Східнього Берліну, „опанциривши" примітивно важке вантажне авто пробилися почерез заставу на Адальберт Штрассе. Одна молода подружня пара переплила ніччю почерез річку - канал Гавель, поштовхуючи перед собою велику гумову миску з їх 18-літньою дитиною; на щастя, дитина ввесь час спала і не заалярмувала плачем сторожі. Одна ціла родина втекла, скочивши з третього поверху дому на прикордонній вулиці до розпростертої пожежної сіті вдолині, вже по західньому боці міста, ще інша спустилась з другого поверху по грубому шнурі. Ще інший східній берлінець втік, скрившись посеред транспорту вугілля у вантажному вагоні, при чому він віддихав через гумового вужа, що його взяв з свого городу. За кожним разом треба було добре плянувати втечу і — мати щастя.

Англія і Франція різко реагують проти зневажливих висловів Хрущова

Лондон. — Англійський міністер оборони Герольд Воткінсон заявив в минулу суботу 9 вересня ц. р., що Англія приступила до створення спеціяльної нової змоторизованої дивізії, що буде складатися з трьох бригад, разом силою 18.000 вояків. Ця дивізія, поставлена в стан „повної готовости", буде перекинена до Надренії для скріплення тамошніх англійських військ. Воткінсон гостро наатаврував зневажливі вислови Хрущова в його інтерв'ю з представником „НИ Таймсу" С. Л. Золцберґером, наче б Англія, Італія і Франція не будуть воювати в обороні Берліну, настрашившись совєтських атомових ракет і що тому ті країни є наче „закладниками" СССР. Воткінсон пригадав, що вже двічі в цьому сторіччі виявились помилковими розрахунки на англійську невтральність: в 1914 і в 1939 роках. Воткінсон схарактеризував те переконання Хрущова, як цілком фальшиве" та ще раз деклярував повну солідарність Англії з всіма іншими країнами НАТО. Так само різко зареаґував проти того вислову французький уряд. „100 меґатоновий блеф може бути успішним в політично-недорозвинених країнах — заявив речник французького уряду — але не у Франції". Він схарактеризував вислів Хрущова, наче б Франція переводила була на Сагарі свої атомові експерименти як аґент Америки — як „кепський політичний жарт".

Сенатор Дадд домагається звільнення експерта Розвідчої Аґенції

Вашингтон. — Сенатор-демократ із Коннектикату Томас Дж. Дадд, промовляючи в Сенаті, домагався звільнення спеціяліста від совєтських справ д-ра Ральфа К. Вайта, який є головою відділу, що займається совєтським бльоком в уряді дослідів і аналіз. Сенатор Дадд ствердив, що Вайт в промові 4-го вересня на зборах Американського Психологічного Т-ва заявив, що в справі берлінської кризи „американська поведінка малощо різниться від поведінки СССР". Вайт казав, що „хоч совєти можуть виглядати на аґресорів в Берліні, аме вони мають щире бажання устабілізувати там ситуацію, основуючи її на щирому страсі перед аґресією Заходу". Сенатор Дадд твердив, що Вайт сказав ще таке: „Ми перебільшуємо зло комуністичних диктатарів", і що не можна завжди називати явною „брехнею" заяви комуністичних провідників, коли вони „вірять в те, що говорять". Вайт мав також виступити проти того, що літак У-2 літав понад СССР і ганив ЗДА за те, що ЗДА „давали допомогу кубинським повстанцям". Сенатор Дадд домагається, щоб Конґрес вів слідство в справі цієї промови процівника Розвідчої Аґенції ЗДА.

Короткі Вістки

● **В Орані в Альжирі** араби проголосили демонстраційний страйк протесту у зв'язку з численними вибухами бомб та іншими актами терору збоку тамошніх французьких фанатиків-колоністів. Внаслідку того страйку завмерли базарі, припинився ввесь рух у порті, стали різні промислові заклади і були закриті ресторани.

● **62 члени Корпусу Праці**, чоловіки у віці від 19-го до 31-го року життя, відлетіли 7-го вересня до Колюмбії, де вони працюватимуть при розбудові шляхів і в шкільництві. Організація КАРЕ дала $100,000 на закуп інструментів та приладдя, потрібного для їхньої праці.

● **Запаси золота в ЗДА** не змінилися в тижні, що закінчився 6-го вересня, і виносили $17,452,000,000.

● **Секретар рільництва** Орвіл Л. Фріман заявив, що уряд допоможе тим фармерам, які вирощують картоплі та закупить надвишку картопель на продукцію крохмалю, муки, або на корм для тварин. Статистика показує, що цьогорічний врожай картопель є завеликий для річної консумпції.

ТАРЗАН, ч. 4711. Людон глузує...

Хитрий найвищий жрець перехитрив Тарзана і післав його в темний льох, за допомогою опускних дверей в підлозі.

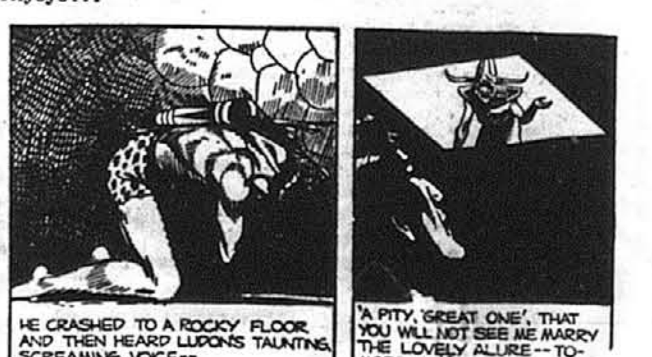

Він впав на камінну підлогу і тоді почув насмішливий крикливий голос Людена…

— Який жаль, о „великий єдиний", що ви не зможете бачити, як я одружуватимусь з милою Алюрою завтра!